

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

9 november 2000

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heren **Ludo Sannen, Jos De Meyer, Gilbert Van Baelen, André Van Nieuwkerke, Kris Van Dijck en Gilbert Vanleenhove** –

houdende regeling van de studietoelagen voor het hoger onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. Inleiding

De wet van 19 juli 1971 betreffende de toekenning van studietoelagen en studieleningen is meer dan een kwarteeuw oud, en het is op zich bijzonder verbazingwekkend dat een dergelijke wet voor zo een lange tijd relatief ongewijzigd is kunnen blijven.

Dit voorstel van decreet is een eerste poging om, voorlopig zonder al te drastische fundamentele wijzigingen, een nieuwe en aangepaste wetgeving vast te stellen, zonder te raken aan de grote principes die aan het stelsel van de verstrekking van studietoelagen ten grondslag liggen.

Er is bewust voor gekozen om enkel een nieuw stelsel voor het hoger onderwijs in het leven te roepen, omdat over de zin en de wenselijkheid van studietoelagen in het secundair onderwijs een heel ander debat moet worden gevoerd dan over de zin en de wenselijkheid van studietoelagen in het hoger onderwijs. Studenten in het hoger onderwijs zijn in principe meerderjarig en niet meer onderworpen aan de leerplicht. Dat op zich is al voldoende om een volledig andere situatie (zowel socio-economisch als juridisch) voor ogen te hebben bij het voorstellen van nieuwe wetgeving. Ook de internationaalrechtelijke verplichtingen van België en Vlaanderen zijn voor het hoger onderwijs van een totaal andere orde dan die met betrekking tot het secundair of lager onderwijs.

Te dien einde is gepoogd op basis van de wet van 19 juli 1971 en de voornaamste uitvoeringsbesluiten ervan, en dan vooral het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 1983, een coherent en omvattend systeem uit te denken, rekening houdend met de gebreken die het systeem in de loop der tijden heeft vertoond.

Nog steeds blijft de grootste moeilijkheid liggen bij de moeizame interactie van de finaliteit van het systeem van de studietoelagen enerzijds en de fiscaliteit als inschattings- en controlemechanisme anderzijds. Dit voorstel strekt ertoe dat enigszins aan te passen, zonder daarbij het volledige systeem op de helling te zetten. Om die reden zal bij het bepalen van de minvermogensgrens zo mogelijk, in het voordeel van de aanvrager, minder van de fiscaliteit worden uitgegaan, maar zoveel mogelijk van het reële inkomen van de aanvrager (of de persoon van wie hij ten laste is). In de fase van de controle

achteraf moet in elk geval een beroep worden gedaan op de fiscale inkomensgegevens.

In het verleden zijn reeds pogingen gedaan om de ongewenste effecten die het zich baseren op fiscale inkomensgegevens met zich meebrengen, enigszins te neutraliseren. Een van die maatregelen was de invoering van de kadastraal inkomen (KI)-toets. Daarbij werd een referentie-inkomen gerelateerd (procentueel) aan het KI van de aanvrager. Dat op zich positief geëvalueerde concept vroeg toch om enige correctie, wat in het voorstel van decreet in de vorm van een bodem-KI is ingevoerd.

Een aantal concepten die in het voorstel zijn opgenomen zijn nieuw in de regelgeving.

– Het fundamentele concept van de prestatiebeurs (men blijft slechts beursgerechtigd zolang men "positief evolueert") wordt gemilderd door de invoering van een jokerbeurs. Deze beurs kan men eenmalig aanvragen indien men volgens de geldende richtlijnen niet (meer) beursgerechtigd is, bijvoorbeeld in het geval van een jaar dat men overdoet, of bij het aanvatten van aanvullende studies.

– De primauteit van de fiscaliteit wordt verlaten voor een inkomensbegrip dat dichter bij het reële inkomen staat. De fiscaliteit blijft als controlemechanisme een belangrijke rol spelen. In concreto betekent dat een veralgemening van het huidige systeem van de vermoedelijke inkomsten. Doordat men ernaar streeft, in zoverre dat zinvol blijkt te zijn, de actuele inkomenscijfers te nemen als basis, benadert men dichter de werkelijke situatie van de aanvrager of van het gezin waartoe hij behoort. Zoals elke wijziging zal ook deze op het terrein enige aanpassing vergen, maar, gezien het aantal aanvragers dat nu al moet worden behandeld op basis van vermoedelijke inkomsten, mag die moeilijkheid niet overschat worden. Bovendien hebben aanvragers van wie het relevante inkomen niet is gedaald in vergelijking met het inkomen van twee jaar eerder, nu een voordeel om toch het aanslagbiljet als basis te gebruiken, omdat zij aldus kunnen genieten van barema's die eerder zijn afgestemd op de actuele inkomenssituatie van het jaar waarin de studie wordt aangevat, terwijl zij er meer baat bij hebben dat hun niet-geïndexeerde en niet door opslag verhoogde inkomen als vergelijkingsbasis wordt gebruikt. Men kan dus verwachten dat de grootste groep aanvragers toch de voorkeur geeft aan de door de administratie gemakkelijker te verwerken weg van het aanslagbiljet. In concreto betekent dit de onvoorwaardelijkheid van de toepassing van het vermoedelijke inkomen als maatstaf voor minvermogensgrens.

– Het bedrag dat minimaal moet worden toegekend als volledige studietoelage zou in elk geval minstens de directe studiekosten moeten dekken. Om te vermijden dat een toetsing van de bedragen aan de reële kosten al te lang zou worden uitgesteld, wordt de verplichting ingeschreven om die kosten minstens om de tien jaar te laten onderzoeken. Dit mag uiteraard niet geïnterpreteerd worden als een minimumverplichting. De mogelijkheid van een hogere frequentie van onderzoek of van aanvullend onderzoek wordt open gelaten en zelfs aanbevolen.

– De "poverty-trap" tussen het zogenaamde superminimum en de minimumgrens, zoals die tot nu bestaat, kan oplopen tot een verschil van meer dan 50.000 frank. Die kan door de Vlaamse regering worden weggewerkt. Zij behoudt de bevoegdheid om hiervoor een oplossing te vinden, wat ten zeerste aanbevolen wordt. Dit kan door het invoeren van een doorgetrokken lineariteit tussen de vroegere volledige toelage en de "supermaximum-toelage" of 150 %-toelage.

– Tot nu werden samenwonende studenten anders behandeld dan gehuwde studenten, in die zin dat het dikwijls gunstiger statuut van de gehuwde student voor de samenwonende student zeer moeilijk te bereiken was. Dit voorstel probeert de lat in grote mate gelijk te leggen. Het voorstel van decreet werd ook in grote mate geïnspireerd door de door het Vlaams Parlement op 18 december 1997 aangenomen resolutie betreffende de studietoelagen. Die resolutie werd door volksvertegenwoordigers van verschillende partijen van meerderheid en oppositie ingediend en unaniem aangenomen. Daarom kunnen we ervan uitgaan dat dit voorstel van decreet, dat in belangrijke mate de aanbevelingen van het Vlaams Parlement heeft uitgewerkt, ook op een grote welwillendheid in hetzelfde forum zal kunnen rekenen.

Ter informatie nemen we de tekst van de goedgekeurde resolutie hier nogmaals in extenso op.

"Het Vlaams Parlement,

- gelet op de hoorzitting over de problematiek van de studietoelagen van 17 oktober 1996 in de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid ;
- gelet op de besprekingen in de Subcommissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid van 20 februari, 6 en 13 maart, 30 september, 7 oktober en 20 november 1997 ;

stelt vast

A. de volgende maatregelen op korte termijn aandacht verdienen :

- 1° overwegende dat de overheid beleidsmaatregelen neemt ter stimulering van de arbeidsherverdeling, is het wenselijk dat het systeem van de vermoedelijke inkomsten, waarbij de meest recente inkomenssituatie in rekening wordt gebracht bij de berekening van de studietoelage, ook bij vrijwillig verminderde arbeidsprestaties met inkomensverlies tot gevolg, wordt toegepast ;
- 2° overwegende dat de kadastraal-inkomsttoets (KI-toets) bij de bepaling van het studietoelagebedrag
 - a) een groep van rechtmatige gebruikers ten onrechte uitsluit omdat hun gezinsinkomen zo laag is dat hun kadastraal inkomen sowieso hoger ligt dan 20 percent, is het wenselijk dat de KI-toets wordt aangepast met invoering van een bodem-KI, gemoduleerd volgens de gezinssamenstelling, waaronder de KI-toets niet van toepassing is ;
 - b) een groep onrechtmatige gebruikers met een hoog KI dat de 20 % van het inkomen niet overstijgt, ongemoeid laat, is het wenselijk dat de KI-toets wordt aangepast met invoering van een plafond-KI ;
- 3° overwegende dat de reële studiekosten de afgelopen jaren sterk zijn gestegen en dat de actuele studietoelagen in onvoldoende mate deze kosten dekken, is het wenselijk dat
 - a) er dringend een systematisch onderzoek naar de studiekosten wordt opgezet ;
 - b) de bedragen van de studietoelagen worden aangepast door een automatische indexering van het bedrag van de studietoelage ;
- 4° overwegende dat de inkomensgrenzen voor beursgerechtigden niet realistisch meer zijn waardoor het maatschappelijk draagvlak van het studiebeurzenstelsel ondergraven dreigt te worden, is het wenselijk dat de inkomensgrenzen opgetrokken worden ;
- 5° overwegende dat de discrepantie tussen de lage minimuminkomensgrens en de supermi-

nimumgrens, zijnde 1/10 van de maximumgrens waarbij men een uitzonderlijke studiebeurs van 150 % kan verkrijgen, te groot is, is het wenselijk dat een progressieve toename van het bedrag van de studietoelage onder de minimum-inkomensgrens wordt ingevoerd ;

6° overwegende dat jongeren in het onderwijs voor sociale promotie en bij de overgang naar het hoger onderwijs van één cyclus geen recht hebben op een studiebeurs, is het wenselijk dat de studietoelagevoorwaarden van deze categorie voor het behalen van een eerste diploma worden aangepast ;

7° overwegende dat het studietoelagesysteem nog sterk kan verbeterd worden op het vlak van informatiedoorstroming en rechtszekerheid voor de kandidaten, is het wenselijk dat

- a) het aanvraagformulier nog gebruiksvriendelijker wordt gemaakt ;
- b) de reglementering beter verstaanbaar wordt gemaakt ;
- c) het contact tussen het Ministerie van Financiën en de dienst Studietoelagen optimaal verloopt ;
- d) naar de betrokken diensten, zoals universiteiten, hogescholen, OCMW's en dergelijke, een beter informeringssysteem wordt opgezet ;
- e) de Vlaamse regering in overleg met de federale regering, in casu de minister van Financiën, treedt, om te bekomen dat personen die fiscaal in aanmerking komen voor een studiebeurs, daar via hun aanslagbiljet automatisch van op de hoogte worden gebracht ;

B. daarna ook de volgende maatregelen aandacht verdienen :

1° overwegende dat samenwonende studenten niet erkend worden in het studietoelagesysteem en het statuut van zelfstandige student pas na 18 maanden vaste inkomsten, verworven gedurende de laatste drie jaren, kan worden verkregen, is het wenselijk dat het studietoelagesysteem in hun voordeel wordt aangepast ;

2° overwegende dat deeltijdse studenten niet in aanmerking komen voor een studietoelage en evenmin wanneer zij zich later opnieuw als voltijds student inschrijven, is het wenselijk dat de studietoelagevoorwaarden ten gunste van deze categorie voor het behalen van een eerste diploma worden aangepast ;

3° overwegende dat zittenblijvers in het hoger en academisch onderwijs al te zeer gevat zijn door de huidige regelgeving, is het wenselijk dat beursgerechtigde studenten die een jaar moeten blijven zitten, binnen de studieduur eenmaal hun recht op een studietoelage kunnen behouden ;

- overwegende dat de hierboven gewenste maatregelen budgettaire consequenties met zich meebrengen, acht het wenselijk dat de eventuele uitvoering van de voorgestelde maatregelen geen budgettaire vermindering van de studietoelagen zelf tot gevolg hebben ;
- draagt aan de Vlaamse regering op om, rekening houdende met de hierboven geformuleerde desiderata, de huidige regelgeving met betrekking tot de studietoelagen aan te passen. "

Van de prioritaire maatregelen die in deze resolutie worden opgesomd, werd enkel een plafond-KI niet geïmplementeerd in dit voorstel, omdat wetenschappelijke gegevens die een concrete invulling mogelijk maken, ontbreken.

Door de aanpassingen die de Vlaamse regering in de vorige legislatuur heeft gedaan aan het stelsel, mag men aannemen dat de geschatte budgettaire weerslag van voorliggend voorstel van decreet is gedaald ten opzichte van die, voortvloeiend uit het gelijkaardige voorstel ingediend in 1998 (*Parl. St.* VI. P. 1997-1998, nr. 896/1).

II. Commentaar bij de artikelen

In sommige gevallen wordt verwezen naar corresponderende bepalingen in de wet van 1971 en de uitvoeringsbesluiten ervan, om een eenvoudigere vergelijking mogelijk te maken. De wet van 1971 bevatte een aantal bepalingen die nu geen bevoegdheid zijn van de Vlaamse Gemeenschap, maar federaal gebleven zijn. Waar nodig blijft de wet van 1971 dan ook van kracht.

Artikelen 1 en 2

Deze artikelen behoeven geen commentaar.

Artikel 3

De Vlaamse regering zal in overleg met de andere gemeenschappen in België het territoriale toepassingsgebied van dit decreet moeten afbakenen.

Zoals in het verleden zal de Vlaamse regering het voor de hand liggende toepassingsgebied (toelagen voor studenten in Vlaanderen die studeren aan door de Vlaamse Gemeenschap georganiseerde, gesubsidieerde of erkende onderwijsinstellingen van hoger onderwijs) kunnen uitbreiden.

Daarbij kan erover worden gewaakt dat er coherente regeling is met de Franstalige en de Duitstalige Gemeenschap.

Artikel 4

De formulering van het corresponderende artikel 3 van de wet van 1971, gewijzigd door het decreet van 8 juli 1996, wordt aangepast in zoverre de beperkende zinsnede betreffende de studenten van het hoger onderwijs voor sociale promotie wordt gemilderd door een bepaling die het mogelijk maakt dat zij, na hun studies in het onderwijs voor sociale promotie, wat op zich een stelsel is dat op een andere manier toegankelijk wordt gemaakt dan door een studietoelage, nu wel een studiebeurs kunnen verkrijgen indien zij besluiten voltijds hoger onderwijs aan te vatten. Ook wordt met betrekking tot het studietoelagestelsel een nieuwe fictie van niveauverschil in het leven geroepen, waarbij het hogeschoolonderwijs van één cyclus als lager wordt beschouwd dan het hogeschoolonderwijs van twee cycli en het universitair onderwijs, en het hogeschoolonderwijs van twee cycli lager dan het universitair onderwijs. Dat maakt het mogelijk dat studenten na een opleiding van twee cycli in het hogeschoolonderwijs, toch nog beursgerechtigd zijn wanneer zij universitaire studies willen aanvaatten.

Om deze wijzigingen in te voeren, is het koninklijk besluit van 16 november 1972 tot vaststelling van de verschillende onderwijsniveaus in dit voorstel van decreet geïntegreerd en aangepast.

Artikel 5

In dit artikel wordt het corresponderende artikel 5 van de wet van 1971 (althans wat het hoger onderwijs betreft) hernomen, maar er wordt een fundamentele ingreep toegepast. De student kan op een ogenblik dat hij niet voldoet aan één van de niet-inkomensgebonden pedagogische voorwaarden (als zittenblijver, bij het aanvatten van een derde-cyclusopleiding) toch een beurs verkrijgen, zonder dat hij moet aantonen geslaagd te zijn. Dat moet studenten die om een of andere ongelukkige reden hun studies één jaar niet met vrucht hebben beëindigd, de kans bieden om zonder financiële onderbreking hun studies voort te zetten, zonder dat zij bijvoorbeeld moeten klussen om rond te komen in hun jaar van overzitten. Als dat niet zo wordt geregeld, zorgt dat voor een grote ongelijkheid tussen studenten, waarbij sommigen om financiële redenen hun studies moeten opgeven na een tegenvaller, terwijl hun meer gefortuneerde jaargenoten daar veel minder last van hebben. Studenten die steeds met vrucht hun studies hebben beëindigd krijgen dan op hun beurt de kans om deze jokerbeurs in te zetten bij het aanvatten van een derde-cyclusopleiding, die op de steeds competitiever wordende arbeidsmarkt een waardevolle aanvulling betekent. Ook kan men zonder al te veel verlies van geldelijke hulpmiddelen zich heroriënteren en een andere studie aanvatten. Niettemin blijft het principe van de prestatiebeurs voor het overige gehandhaafd.

Artikel 6

Dit artikel is relatief nieuw in die zin dat het voorheen een onderdeel vormde van het voorgaande artikel 5. (Vóór de aangebrachte aanpassingen vormden artikelen 5 en 6 van dit decreet samen het artikel 5 van de wet van 1971).

Artikelen 7 tot 18

Dit hoofdstuk "vermogensvoorwaarden en toelagebedragen" vormt het corpus van het voorstel van decreet. Het is voor een groot deel, en zeker wat structuur en methodiek betreft, gebaseerd op het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 1983 in verband met studietoelagen hoger onderwijs, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse regering van 10 oktober 1984, 29 oktober 1986, 24 juli 1991, 31 juli 1992, 17 december 1992, 22 juli 1993, 4 mei 1994, 15 juni 1994, 10 oktober 1995, 24 juli 1996, 16

september 1997, 14 juli 1998 en 22 september 1998. Er werden een aantal aanvullingen en correcties aangebracht. Omdat een aantal bepalingen hiervan de essentie van het stelsel uitmaken, is er nu voor geopteerd deze bepalingen op te nemen in een decreet in plaats van in een besluit.

Artikelen 7 en 8

Artikelen 7 en 8 corresponderen met artikel 4 van de wet van 1971 en de artikelen 1 tot 4 van het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 1983. De Vlaamse regering wordt geacht hiervoor nieuwe uitvoeringsbesluiten uit te vaardigen, waarbij tot op heden gangbare bedragen het best kunnen worden aangepast aan de realiteit van 2001.

In artikel 8 wordt ook de gunstigere regeling voor de samenwonenden opgenomen.

Artikelen 9 en 10

De discussie over de toepassing van het vroegere artikel 7 van het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 1983, en meer bepaald over wat nu precies een verlies van betrekking inhield bij het toelaten van het vermoedelijke inkomen als berekeningsbasis van de toelage, ligt aan de basis van de voorgestelde tekst. De wijziging aangebracht door de Vlaamse regering (besluit van de Vlaamse regering van 22 september 1998) was slechts een formalisering van de door de afdeling studietoelagen gehanteerde interpretatie van de zinsnede "verlies van betrekking", maar beantwoordde niet aan de reële behoefte in sommige gevallen.

Het oude artikel 7 wordt in artikel 10 herschreven in die zin dat een vermindering van het inkomen (wat ook de reden daarvan mag zijn) op zich voldoende is om onvoorwaardelijk te kunnen genieten van het op dat moment billijker systeem van het vermoedelijke inkomen. Hieraan ligt de overweging ten grondslag dat het basisprincipe van het systeem het bieden van steun aan studenten is die op het ogenblik van hun studies een financieel tekort ervaren. Zij hoeven niet het slachtoffer te zijn van de moeilijkheden die er zijn bij het taxeren van het inkomen, te wijten aan de vertraging die optreedt indien men van de fiscale inkomensgegevens moet uitgaan.

Indien het systeem van het vermoedelijke inkomen daardoor de standaard wordt, dan is dat maar bil-

lijk. Het fiscale inkomen blijft dan bestaan voor andere doeleinden, zoals de controle post factum, maar ook voor al diegenen die er voordeel bij hebben dat men het fiscale inkomen als basis neemt.

Voor een grote groep aanvragers, vooral dan in de categorie van de loon- en weddetrekkenden, is dat het geval, aangezien men zo geen rekening houdt met bijvoorbeeld de indexatie van de lonen in de verlopen twee jaar, of met een opslag. De uitbreiding naar de VI-taxatie hoeft dus helemaal niet zo dramatisch te zijn dat zij administratief onbeheersbaar wordt (ongeveer de helft van de aanvrager is loon- of weddetrekkende).

Artikel 11

Dit artikel zal in de toekomst, naar aanleiding van de wijziging teweeggebracht door het artikel 10, een grotere rol spelen. Omdat meer gebruik gemaakt wordt van het systeem van voorlopige inkomensbepaling, zal in samenhang met de artikelen betreffende het controlemechanisme en de terugvordering van onverschuldigde toelagen veel meer achteraf een controle gebeuren aan de hand van de definitieve aanslagen uit de fiscaliteit. Een doorgevoerde automatisering daarvan lijkt wenselijk en is technisch zeker mogelijk.

Artikelen 12 en 13

Deze artikelen corresponderen met de artikelen 9 en 10 van het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 1983. Er wordt voor geopteerd om de continuïteit van het systeem zo veel mogelijk te garanderen. Daarom wordt aan de samenstelling van het inkomensbegrip (voorlopig) niet noodzakelijk geraakt. De Vlaamse regering kan dit echter bij uitvoeringsbesluit wel doen.

Artikelen 14 en 15

De Vlaamse regering bepaalt de inkomensgrenzen en de bedragen.

De minimumgrenzen kunnen best worden opgetrokken, ter compensatie van het niet-indexeren van de toelagebedragen gedurende vele jaren in het verleden. Gecombineerd met de bovengenoemde maatregel inzake lineariteit betekent dat een stijging van de toelagen voor vele gezinnen,

zowel door het opschuiven van de minimumgrenzen als door het effect dat het wijzigen van de minimumgrens op de gebruikte formule heeft.

De bedragen kunnen best worden aangepast in het licht van de resultaten van het onderzoek naar de studiekosten¹. Daartoe is een bepaling opgenomen die de Vlaamse regering een streefdoel oplegt, gebaseerd op objectieve gegevens. Het is immer de bedoeling dat een volledige beurs de volledige directe studiekost kan dekken.

Ook de maximumgrenzen kunnen beter worden aangepast. De maximumgrenzen worden best met 5 % opgetrokken om het maatschappelijke draagvlak van de studietoelagen, dat in de voorbije jaren sterk afkalfde, terug op peil te brengen. Daardoor vermijdt men onder andere een te grote stigmatisatie van de beursgerechtigde studenten.

Artikel 16

De KI-toets wordt verfijnd in vergelijking met de vroegere regeling van artikel 12 van het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 1983 : er wordt geopteerd voor de invoering van een bodem-KI. Dat houdt in dat aanvragers met een kadastraal inkomen dat onder een bepaalde drempel ligt (bescheiden woningen, geen ander onroerend vermogen), de alles-of-niets-toets van het KI niet moeten ondergaan. Om een bodem-KI te kunnen invoeren moet men in dit kader steeds het verband leggen met het inkomen. Door het feit dat gehuwde, zelfstandige en alleenstaande studenten niet onder de KI-toets vallen, kunnen we voor een minimale berekening het best uitgaan van de hypothese van een alleenstaande met kind (zijnde de student ten laste). Als we uitgaan van het bodeminkomen (of een vorm van bestaansminimum) voor een alleenstaande met kind, kunnen we vertrekken van een inkomen van 30.000 frank per maand, zijnde 360.000 frank per jaar². Indien men hiervan 20 %

neemt, verkrijgt men een inkomen van 72.000 frank. Die 20 % kan men dan als een minimaal test-KI van 72.000 frank beschouwen. Terugredenerend wil dat zeggen dat iedereen wiens test-KI 72.000 frank of minder bedraagt, per definitie een inkomen heeft dat onder de gemiddelde armoedegrens ligt. Personen die volgens de huidige KI-test wel nog worden uitgesloten, maar niet meer indien men met het voorgestelde bodem-KI rekening houdt, behoren dus steeds tot een groep van aanvragers met een zeer klein inkomen en een niet overmatig groot KI. Het bodem-KI beschermt met andere woorden een kleine categorie van personen die vermoedelijk onterecht uit het systeem gehouden werden. Het invoeren van het bodem-KI moet vermijden dat aanvragers met een bijzonder klein inkomen door het toepassen van de blinde en procentuele KI-test onterecht een toelage wordt geweigerd.

Artikel 17

Hier wordt het corresponderende artikel uit het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 1983 overgenomen, waarbij enkel het minimale beursbedrag wordt opgetrokken tot 8.000 frank in plaats van 5.000 frank.

Artikel 18

Het principe van de indexering wordt ingevoerd. De uitwerking ervan gebeurt via een uitvoeringsbesluit.

Artikel 19

Dit artikel bevat slechts twee wijzigingen ten opzichte van het corresponderende artikel 15 van het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 1983. In het vierde lid wordt het gunstregime in de telling van de personen ten laste voor weduwen en weduwnaars uitgebreid naar alle eenoudergezinnen. Daarmee wordt de feitelijke ongelijkheid tussen eenoudergezinnen en twee-oudergezinnen (met één inkomen) enigszins gecompenseerd. Dit betekent dat een aantal discriminaties ten opzichte van bijvoorbeeld gescheiden ouders hier worden weggevoerd.

In het verleden kregen ook dienstplichtigen en personen in burgerdienst binnen het gezin een apart statuut (§ 7 van het oude artikel 15). Dat lijkt na de

1 Studiekosten, studietoelagen en participatie in het hoger onderwijs, OPBWO-onderzoeksrapport, RUG en HIVA, maart 2000.

2 Dit is een gemiddelde van de wettelijke norm en de armoedegrens zoals voorgesteld door het Centrum voor Sociaal Beleid van de UFSIA enerzijds en de EG-armoedenorm anderzijds (zie bijvoorbeeld het Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, tweede trimester 1994, pp. 497-550).

afschaffing van de dienstplicht dode letter, en is daarom niet meer opgenomen.

Artikelen 20 tot 25

In dit gedeelte over de procedure worden de hoofdlijnen van de aanvraagprocedure afgebakend. Nieuw is de beroepsprocedure in deze vorm en de samenstelling van een raad van beroep, die de vroegere omvangrijkere raad van beroep vervangt.

Het is de bedoeling om sneller en met meer garantie voor een onafhankelijk oordeel te kunnen handelen, omdat het steeds gaat om financieel precaire situaties. De onpartijdigheid van de raad van beroep is in deze een belangrijk gegeven. Aldus moet vermeden worden dat de raad van beroep wordt samengesteld louter en alleen uit ambtenaren van de betrokken diensten. Daardoor zouden immers de waarborgen van de "fair trial" in het gedrang komen. Een andere waarborg voor de onafhankelijkheid van dit orgaan is de jaarlijkse verslagverplichting, waarin de meest voorkomende klachten en problemen kunnen worden signaleerd.

Artikel 26

In dit artikel wordt de band tussen de toelage en de directe studiekosten verder verduidelijkt. Om hierover beter te zijn ingelicht schrijft het voorstel van decreet een systematisch onderzoek voor van de directe studiekosten, vanuit het oogmerk dat een volledige studietoelage minstens de volledige directe studiekosten moet dekken. Het artikel moet erover waken dat een volledige studietoelage nooit minder kan bedragen dan die directe studiekosten, zoals dat naar alle waarschijnlijkheid op dit ogenblik wel het geval is.

De Vlaamse regering wordt verplicht om minstens eens in de tien jaar een onderzoek hiernaar uit te voeren, maar dit is een strikte minimumverplichting, waarbij het aan te bevelen is dat er frequenter en zelfs systematisch onderzoek gebeurt, alsook aanvullend onderzoek.

Daarnaast moet de Vlaamse regering ook instaan voor het uitbrengen van elementaire informatie, waarvan men zou kunnen oordelen dat ze op basis van andere regelgeving ook zou moeten worden uitgebracht, zoals basisstatistieken en duidelijke gegevens voor het volgende academiejaar voor de

aanvragers. Het leek echter opportuun om dit ook met zoveel woorden in het voorstel van decreet op te nemen.

Artikel 27

De artikelen van de wet van 1971 die niet zijn opgeheven behelzen federale bevoegdheden.

Artikel 28

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Ludo SANNEN

Jos DE MEYER

Gilbert VAN BAELEN

André VAN NIEUWKERKE

Kris VAN DIJCK

Gilbert VANLEENHOVE

VOORSTEL VAN DECREET

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

De Vlaamse regering verleent studietoelagen aan minvermogende studenten in het hoger onderwijs en bepaalt de wijze waarop de studietoelagen worden verleend.

HOOFDSTUK II

Algemene voorwaarden

Artikel 3

De Vlaamse regering bepaalt de criteria inzake nationaliteit en woonplaats waaraan studenten moeten voldoen om in aanmerking te komen voor een studietoelage.

De Vlaamse regering bepaalt welke opleidingen een student kan volgen om in aanmerking te komen voor een studietoelage.

Artikel 4

Behalve in gevallen door de Vlaamse regering bepaald, mag een studietoelage niet worden toegekend aan een student die onderwijs volgt van een niveau dat gelijk is aan of lager is dan het niveau van onderwijs dat hij reeds, al dan niet met toekenning van een studietoelage, gevolgd heeft.

Voor de toepassing van dit decreet :

- behoort elk jaar van een cyclus van het hoger onderwijs tot een lager niveau dan het daaropvolgend jaar van dezelfde onderwijscyclus ;

- behoort het eerste jaar van een onderwijscyclus tot hetzelfde niveau als het eerste jaar van een gelijkwaardige cyclus, en behoort elk jaar van een onderwijscyclus tot hetzelfde niveau als het overeenstemmend jaar in een gelijkwaardige cyclus ;
- wordt het academisch onderwijs van hoger niveau beschouwd dan de andere opleidingsvormen van het hoger onderwijs ;
- wordt het onderwijs van academisch niveau van twee cycli van een hoger niveau beschouwd dan het hogeschoolonderwijs van één cyclus ;
- wordt het hoger onderwijs voor sociale promotie van lager niveau beschouwd dan de andere vormen van hoger onderwijs.

Vrije studenten en studenten van het onderwijs voor sociale promotie kunnen geen studietoelagen genieten.

Artikel 5

§ 1. De minvermogende studenten van het hoger onderwijs hebben recht op een studietoelage voor een bepaald studiejaar indien ze met vrucht het vorig studiejaar beëindigd hebben of indien zij geslaagd zijn ten overstaan van een examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap of indien zij voldoen aan de decretale of reglementair bepaalde toelatingsvoorwaarden tot zekere studiecycli.

Elke minvermogende student in het hoger onderwijs kan ook éénmaal een studietoelage krijgen, zonder dat hij geslaagd hoeft te zijn in een vorig studiejaar, op voorwaarde dat hij voldoet aan de decretale of reglementair bepaalde toelatingsvoorwaarden. Deze studietoelage, hierna jokerbeurs te noemen, kan door de student worden gebruikt in geval van zittenblijven, bij heroriëntering, voor een opleiding van de derde cyclus of in elk geval waarin hij niet aan de voorwaarden bedoeld in het eerste lid voldoet.

§ 2. De Vlaamse regering kan bepalen aan welke bijkomende voorwaarden een minvermogende student van het hoger onderwijs moet voldoen om een studietoelage te kunnen genieten.

Artikel 6

De studietoelagen mogen slechts worden gebruikt voor het dekken van de kosten voor het onderhoud van de student en het door hem gevolgde onderwijs.

HOOFDSTUK III

Vermogensvoorwaarden en toelagebedragen

AFDELING 1

Minvermogensheid

Artikel 7

De student van wie het eigen vermogen of dat van de personen van wie hij ten laste is of die in zijn onderhoud voorzien, het door de Vlaamse regering vastgestelde vermogen niet overschrijdt, wordt voor de toepassing van dit decreet als minvermogens beschouwd.

AFDELING 2

Toegelaten categorieën van studenten

Artikel 8

De Vlaamse regering bepaalt welke categorieën van studenten worden toegelaten tot onderhavig stelsel van de studietoelagen. Hierbij worden gehuwden en samenwonenden op gelijke wijze behandeld.

AFDELING 3

In aanmerking te nemen inkomen

Artikel 9

§ 1. Het inkomen waarvan verder sprake is in dit decreet, is het inkomen dat blijkt uit de belastingtoestand van het tweede kalenderjaar dat het jaar voorafgaat waarin het betrokken academiejaar begint.

Onder belastingtoestand wordt die toestand verstaan, die blijkt uit het aanslagbiljet met betrekking tot de aanslag van dat jaar, afgeleverd door de administratie der directe belastingen.

Wanneer naar aanleiding van een latere verificatie die aanslag herzien wordt, moet met de herziene aanslag rekening worden gehouden.

§ 2. De Vlaamse regering kan uitzonderingen vastleggen voor bepaalde categorieën van studenten met betrekking tot het in aanmerking te nemen jaar waarin een inkomen wordt verworven en de werkwijze om dit inkomen te bepalen.

Artikel 10

Wanneer het inkomen van het kalenderjaar waarin het betrokken academiejaar begint vermoedelijk lager ligt dan het in aanmerking te nemen inkomen bedoeld in artikel 9, wordt met het vermoedelijk inkomen voorlopig rekening gehouden.

Het vermoedelijke inkomen wordt vastgesteld aan de hand van attesten van werkgevers, diensten of instellingen.

Artikel 11

Het definitieve bedrag van de studietoelagen die bij toepassing van de mogelijkheden van artikel 9, § 2, en van artikel 10 voorlopig berekend werden, wordt vastgesteld door middel van het aanslagbiljet vermeld onder artikel 9, § 1, tweede lid.

Artikel 12

Het inkomen dat in het buitenland of bij een Europese instelling verworven wordt, wordt zowel voor de toelaatbaarheid als voor de voorlopige en de definitieve berekening van de studietoelage, vastgesteld op basis van attesten uitgereikt door de buitenlandse belastingdienst of, wanneer die ontbreken, door de werkgevers, diensten of instellingen.

Voor de omrekening naar het referentiebedrag in de zin van artikel 13, worden de in het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 geldende regels gevolgd.

Artikel 13

Bij het berekenen van de grondslag om een studietoelage toe te kennen, wordt rekening gehouden met een referentiebedrag, waarvan de samenstelling wordt bepaald door de Vlaamse regering.

AFDELING 4

Bedrag van de toelage

Artikel 14

§ 1. Een kandidaat heeft recht op een volledige studietoelage, indien het in artikel 13 bepaalde referentiebedrag van hemzelf en van de personen van wie hij ten laste is, gelijk is aan of lager is dan de door de Vlaamse regering bepaalde bedragen. Deze bedragen vormen de minimumgrens.

§ 2. De kandidaat die voldoet aan de in § 1 bepaalde voorwaarden, heeft recht op een volledige studietoelage, waarvan het bedrag door de Vlaamse regering wordt bepaald.

De Vlaamse regering streeft bij het bepalen van dit bedrag naar een gelijkschakeling met de directe studiekosten, zoals die uit onderzoek blijken. Zij kan in uitzonderlijke gevallen of bij bijzonder lage inkomens grotere of afzonderlijke bedragen toekennen.

Artikel 15

Een kandidaat heeft geen recht op een studietoelage indien het in artikel 13 bepaalde referentiebedrag van hemzelf en van de persoon van wie hij ten laste is, gelijk is aan of hoger is dan de door de Vlaamse regering bepaalde bedragen. Deze bedragen vormen de maximumgrens.

Artikel 16

Een kandidaat heeft, indien het geïndexeerd kadastraal inkomen van de persoon van wie hij ten laste is hoger is dan 72.000 frank, geen recht op een studietoelage indien dat kadastraal inkomen hoger is dan 20 % van het referentiebedrag dat volgt uit artikel 13.

Het in het eerste lid bedoelde kadastraal inkomen, na indexering ingevolge artikel 8, § 3, van de wet van 7 december 1988, zoals gewijzigd door artikel 29 van de wet van 28 december 1990, is de som van :

- 1° het kadastraal inkomen van de woning die de in het eerste lid vermelde persoon betreft, al dan niet als eigenaar, met uitzondering van de onroerende goederen of gedeelten van onroerende goederen die hij voor beroepsdoeleinden aanwendt. Dit kadastraal inkomen wordt evenwel, naargelang het aantal personen ten laste, vastgesteld ingevolge artikel 19, drie of meer bedraagt, vooraf gedeeld door de coëfficiënt 1,1 verhoogd met 0,1 voor elke persoon ten laste boven de derde, met een maximum van 1,8 ;
- 2° tweemaal het kadastraal inkomen van alle andere onroerende goederen waarvan de in het eerste lid vermelde persoon eigenaar is, met uitzondering van onroerende goederen of gedeelten van de onroerende goederen die hij voor beroepsdoeleinden aanwendt.

Om vast te stellen of de in het eerste lid vermelde verhouding tussen kadastraal inkomen en referentiebedrag bedoeld in artikel 13, wordt overschreden, worden de pensioenen, voorzover zij niet hoger zijn dan de minimumgrens bedoeld in artikel 14, § 1, vervangingsinkomsten en alimentatiegelden vervat in het referentiebedrag dat volgt uit artikel 13, verdubbeld.

De kandidaat of de persoon van wie hij ten laste is die wordt afgewezen op grond van deze paragraaf kan erom verzoeken voor de toepassing van deze paragraaf, voor het referentiebedrag bedoeld in artikel 13, het referentiebedrag van een aansluitend kalenderjaar in aanmerking te nemen.

De Vlaamse regering bepaalt op welke categorieën van studenten deze paragraaf van toepassing is.

Artikel 17

Wanneer het ingevolge artikel 13 in aanmerking te nemen referentiebedrag van de kandidaat en van de personen van wie hij ten laste is, hoger is dan de minimumgrens vermeld in artikel 14, § 1, doch lager dan de maximumgrens vermeld in artikel 15, wordt een studietoelage verleend waarvan het bedrag gelijk is aan het bedrag vermeld in artikel 14, § 2, vermenigvuldigd met de coëfficiënt van de formule (maximumgrens min referentiebedrag be-

doeld in artikel 13) / (maximumgrens min minimumgrens).

Het berekende bedrag van de studietoelage wordt afgerond op het lagere honderdtal. Indien het referentiebedrag lager is dan de maximumgrens, draagt de studietoelage ten minste 8.000 frank.

Artikel 18

De bedragen door de Vlaamse regering bepaald in uitvoering van de artikelen 8, 14, 15 en 17 worden jaarlijks voor de aanvang van het academiejaar geïndexeerd.

De Vlaamse regering bepaalt de wijze waarop deze indexering wordt toegepast.

Artikel 19

§ 1. De Vlaamse regering houdt bij de berekening van de bedragen bedoeld in artikel 14, § 1, en artikel 15 rekening met het aantal personen ten laste.

§ 2. Om het aantal personen ten laste te bepalen, wordt rekening gehouden met de toestand op 31 december van het betrokken academiejaar. Wanneer onder de personen ten laste, meerdere studenten voorkomen die tijdens het betrokken academiejaar hoger onderwijs volgen, worden zoveel personen bijgeteld als er buiten de kandidaat nog andere personen zijn die hoger onderwijs volgen.

Voor het bepalen van het aantal personen ten laste wordt de echtgenoot van de kandidaat zelf of de echtgenoot van de personen van wie hij ten laste is, meegeteld.

Bij eenoudergezinnen wordt de ontbrekende ouder als persoon ten laste aangerekend. De persoon die op 31 december van het betrokken academiejaar fiscaal als gehandicapt wordt aangemerkt, wordt tweemaal ten laste aangerekend.

Het gezinshoofd dat op 31 december van het betrokken academiejaar fiscaal als gehandicapt wordt aangemerkt, wordt eenmaal als persoon ten laste geteld.

Een overleden kind wordt geacht deel uit te maken van het gezin van de belastingplichtige op 1 januari van het aanslagjaar dat volgt op het jaar van zijn overlijden, op voorwaarde dat het reeds voor het

vorige aanslagjaar te zijnen laste was of tijdens het belastbaar tijdperk geboren en overleden is.

HOOFDSTUK IV

Procedure

Artikel 20

De studietoelagen worden voor één studiejaar toegerekend. Een student kan slechts eenmaal per academiejaar de bij dit decreet bepaalde voordelen genieten.

Artikel 21

De aanvraag voor een studietoelage wordt door de student of door zijn wettelijke vertegenwoordiger bij de afdeling studietoelagen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs ingediend.

Na eensluidend advies van het comité voor bijzondere jeugdzorg mag, ingeval de wettelijke vertegenwoordiger niet optreedt, een aanvraag tot het verkrijgen van een toelage ingediend worden door de persoon die in het onderhoud van de student voorziet.

De aanvragen voor een studietoelage moeten ingediend worden door middel van een formulier opgesteld door de bevoegde minister.

De beslissingen over de aanvraag worden onverwijld aan de betrokkene medegedeeld. Studietoelagen voor het hoger onderwijs volgend uit administratief volledig en correct ingevulde aanvragen worden voor 1 januari van het academiejaar waarop zij betrekking hebben uitbetaald.

Artikel 22

§ 1. Onverminderd het bepaalde in artikel 23, wordt de terugbetaling van de studietoelage of een gedeelte ervan onmiddellijk opgeëist onder de door de Vlaamse regering vastgestelde voorwaarden en nadere regelen in de volgende gevallen :

1° wanneer een van de voorwaarden bij de toekenning van de toelage niet was vervuld ;

2° wanneer de student zonder gegronde reden niet regelmatig al de lessen en al de praktische oefeningen volgt of wanneer hij zonder gegronde reden niet aan eindexamens deelneemt.

§ 2. Een interest waarvan het bedrag door de Vlaamse regering wordt bepaald, kan geëist worden indien de student zijn studiën zonder gegronde reden opgeeft of indien hij de toelage heeft verkregen op basis van onjuiste of onvolledige verklaringen.

De aanvraag tot terugbetaling wordt aan de schuldenaar gericht bij een ter post aangetekende brief waarin vermeld worden :

- 1° de uitgekeerde betalingen en de data ervan ;
- 2° de reden waarop de terugbetaling is gesteund ;
- 3° het totaal van de teruggevraagde som.

Artikel 23

Sommen die onverschuldigd werden uitbetaald door de afdeling voor studietoelagen, zijn voor goed verkregen door diegenen die ze hebben ontvangen, tenminste indien zij die niet door bedrieglijke handelingen hebben verkregen of door valse of wetens en willens onvolledige verklaringen, wanneer de terugbetaling daarvan niet gevraagd wordt binnen een termijn van vijf jaar te rekenen van 1 januari van het begrotingsjaar waarop de uitgave is aangerekend.

Artikel 24

De afgewezen aanvragers of zij die het bedrag van de toegekende toelage onjuist berekend achten, kunnen een bezwaarschrift indienen bij de afdeling studietoelagen. Het bezwaarschrift moet worden ingediend bij aangetekende brief binnen zestig dagen die volgen op de mededeling van het definitieve bedrag of de definitieve weigering van de studietoelage, en moet de juridische en feitelijke argumenten vermelden die de aanvrager aanvoert tot staving van zijn aanspraak. De bezwaarschriften worden beantwoord binnen dertig dagen na de ontvangst ervan door de afdeling studietoelagen. De antwoorden zijn met redenen omkleed.

Tegen die beslissing staat beroep open bij de in artikel 25 vermelde raad van beroep, volgens de aldaar bepaalde modaliteiten.

Artikel 25

Aanvragers die de krachtens artikel 22 gevorderde terugbetaling niet verantwoord of het bedrag ervan te hoog achten, of in beroep willen gaan tegen de beslissing vermeld in artikel 24, kunnen een met redenen omkleed beroep instellen bij een raad van beroep bestaande uit drie leden waaronder een voorzitter. De voorzitter is een magistraat of advocaat.

Op straffe van verval moet het beroep ingesteld worden binnen dertig dagen die volgen op de mededeling van de bestreden beslissing.

De beslissingen van de raad van beroep zijn met redenen omkleed.

De Vlaamse regering benoemt de leden van de raad van beroep.

Het mandaat van de leden duurt vijf jaar.

Wanneer een lid overlijdt of ontslag neemt, wordt een nieuw lid benoemd volgens dezelfde regels als voor zijn voorganger. Het lid, benoemd ter vervanging van een overleden of ontslagnemend lid, beëindigt diens mandaat.

De raad van beroep brengt jaarlijks verslag uit aan de Vlaamse regering betreffende zijn werkzaamheden.

Artikel 26

§ 1. De Vlaamse regering onderzoekt minstens om de tien jaar welke de directe, reële en actuele kosten zijn die het volgen van hoger onderwijs met zich meebrengen.

§ 2. Jaarlijks voor het einde van de maand april, geeft de Vlaamse regering een brochure uit met de nodige, geactualiseerde informatie over de gehanteerde bedragen en de na te volgen procedure voor het verkrijgen van een studietoelage voor het hoger onderwijs voor het komende academiejaar.

§ 3. Jaarlijks, naar aanleiding van het opmaken van de rekeningen, maakt de Vlaamse regering stati-

stieken bekend betreffende de evolutie van de relevante parameters inzake de studietoelagen in het hoger onderwijs.

HOOFDSTUK V

Opheffingsbepaling en inwerkingtreding

Artikel 27

Wat de toekenning van studietoelagen in het hoger onderwijs betreft, worden opgeheven :

- 1° de wet van 19 juli 1971 betreffende de toekenning van studietoelagen en studieleningen, gewijzigd bij decreten van 31 juli 1990 en 8 juli 1996, met uitzondering van artikel 5, laatste zin, 10, tweede lid en 20 ;
- 2° het koninklijk besluit van 16 november 1972 tot vaststelling van de verschillende onderwijsniveaus ;
- 3° het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 1983 betreffende de studietoelagen voor hoger onderwijs, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse regering van 10 oktober 1984, 29 oktober 1986, 24 juli 1991, 31 juli 1992, 17 december 1992, 22 juli 1993, 4 mei 1994, 15 juni 1994, 10 oktober 1995, 24 juli 1996, 16 september 1997, 14 juli 1998 en 22 september 1998.

Artikel 28

Dit decreet treedt in werking op 1 september 2001.

Ludo SANNEN

Jos DE MEYER

Gilbert VAN BAELEN

André VAN NIEUWKERKE

Kris VAN DIJCK

Gilbert VANLEENHOVE
